

1) Uvod

1.1 Problem (mehaničnog) učenja

Pretp. da imamo podatke

$$T = \{ (x^{(i)}, y_i) : i = 1, \dots, m \}$$

uvazak ili "skup za učenje"
[training set]

gdje je npr.

- y_i = cijena i -te nekretnine

odgovor ili zavisna varijabla
[response]

$$x^{(i)} = (x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{ip})$$

↑
veličina
(u m²)

↑
pogled
na
mjestu
(DA/NE)

↑
karakteristike ili
nezavisne varijable
(p ∈ N je broj karakteristika)

Najčešće, cilj učenja je predikcija:

$$T \rightsquigarrow \hat{f} = \hat{f}(T),$$

t.d. je $\hat{f}(\tilde{x})$ "dobro" procjena za $\tilde{y}$, pri čemu je $(\tilde{x}, \tilde{y})$ "novi" par.

Ako je

- y kvantitativna (neprekidna) varijabla

→ problem regresije (osim ako $y \in \mathbb{R}$)

• y kategorijalna varijabla

→ problem klasifikacije

(BSP: $y \in S = \{0, 1, \dots, K-1\} \subseteq \mathbb{R}$)

1.2 Teorija statističkog učenja

[statistički pristup problemu učenja
→ TSU (sondno)]

Pretpostavke

- odgovor Y je stohastična varijabla

- koordinata $X = (X_1, \dots, X_p)$ su stohastični vektor
u $\mathbb{R}^p$

(X i Y su zavisni ! npr. $Y = f(X) + \epsilon$)

- T je jedna realizacija od

$$T = \{ (X^{(i)}, Y_i) : i = 1, 2, \dots, m \},$$

gdje su, tipično, $(X^{(i)}, Y_i), i = 1, \dots, m$, mjdl

te $(X^{(i)}, Y_i) \sim (X, Y)$

Cilj: Za dani f gubitka $L: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ [loss function]
tražimo hat $\hat{f} = \hat{f}(x): \mathbb{R}^p \rightarrow \mathbb{R}$ sa sv manjom bestnom

gneskom

$$L(\hat{f}) := \mathbb{E}[L(Y, \hat{f}(X))] \quad (1.1)$$

[$L(y, \hat{f}(x))$ je "trošček" predikcije $\hat{f}(x)$ ako je strama unjednost y] 3

Nap. 1 Ako imamo realizaciju

$$\tilde{Z} = \{ (\tilde{x}^{(i)}, \tilde{y}_i) : i=1, \dots, m \}$$

testni skup

jes jechwy mjal uwooku iz (X, Y) , za veliki m ,

$$L_{\tilde{Z}}(\hat{f}) := \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m L(\tilde{y}_i, \hat{f}(\tilde{x}^{(i)})) \approx L(\hat{f}). \quad (1.2)$$

greshka na $\tilde{Z}$

Primer tabari za L za mpr.

• $y \in \mathbb{R} \rightarrow L(y, \hat{f}(x)) = (y - \hat{f}(x))^2 \quad (1.3)$

• $y \in \{0, 1\} \rightarrow L(y, \hat{f}(x)) = \begin{cases} 1, & y \neq \hat{f}(x) \\ 0, & y = \hat{f}(x) \end{cases} \quad (1.4)$

uodimo, $\forall \hat{f}: \mathbb{R}^P \rightarrow \mathbb{R}$, ako 2 za $x \in \mathbb{R}^P$ defin.

$$L_x(\hat{f}) := E[L(Y, \hat{f}(x)) \mid X=x], \quad (1.5)$$

unjed-

testna greshka od $\hat{f}$ u x

$$L(\hat{f}) = \int_{\mathbb{R}^P} L_x(\hat{f}) \mathbb{P}_X(dx). \quad (1.6)$$

Nap. 1

(i) $\mathbb{P}_X(B) := \mathbb{P}(X \in B)$, $\forall B \in \mathbb{R}^P$ Borelov
[distribucija od X]

100)

$$\mathbb{E}[L(Y, f(x)) | X=x] := h(x),$$

pri čemu je $h: \mathbb{R}^p \rightarrow \mathbb{R}$ t.o.

$$h(X) = \mathbb{E}[L(Y, f(X)) | X] \quad \text{g.o.}$$

[memo]

$$\mathbb{E}[L(Y, f(X))] = \mathbb{E}[\mathbb{E}[L(Y, f(X)) | X]]$$

$$= \mathbb{E}[h(X)] = \int_{\mathbb{R}^p} h(x) \mathbb{P}_X(dx)$$

Iz (1.6) slijedi da $f^*: \mathbb{R}^p \rightarrow \mathbb{R}$ defin. sa

$$f^*(x) := \underset{c \in \mathbb{R}}{\text{argmin}} \mathbb{E}[L(Y, c) | X=x], \quad x \in \mathbb{R}^p \quad (1.7)$$

minimizira (1.1), tj. $L_x(f^*) \leq L_x(f)$ i $L(f^*) \leq L(f)$,
za sve f i sve $x \in \mathbb{R}^p$.

optimalna ("reducirana") greška

Pr. 1

(i) Ako je L iz (1.3),

$$f^*(x) = \mathbb{E}[Y | X=x], \quad (1.8)$$

regresijska f-ija

(ii) Ako je L iz (1.4),

$$f^*(x) = \begin{cases} 1, & \text{ako } \mathbb{P}(Y=1 | X=x) \geq \frac{1}{2}, \\ 0, & \text{inače.} \end{cases} \quad (1.9)$$

Bayesov klasifikator

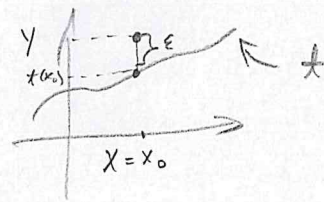
(DZ - tretinajte $P(\cdot | X=x)$; $E[\cdot | X=x]$ kao standardne $P(\cdot)$; $E[\cdot]$) [5]

[f^* manje ili više je mehanizam distribucija od (X, Y)]

[f^* binomna iz meke familije f -ja $\mathcal{F}$ koristeći neki algoritam $\rightarrow$ PAC učenje, VC dimenzija...] (TSU)

1.3 Primer

Pretpostavimo model

$$Y = f(X) + \epsilon, \quad (1.10)$$

gdje (i) f meka f -ja, (ii) ϵ sl. varijabla meranizirana od X , (iii) $E[\epsilon] = 0$, $\text{Var}(\epsilon) = \sigma^2 < \infty$.

Uočimo, nužno je

$$\begin{aligned} f^*(x) &= E[Y | X=x] = E[f(x) + \epsilon | X=x] \\ &= f(x) + E[\epsilon | X=x] = f(x) + \underbrace{E[\epsilon]}_{=0} = f(x). \end{aligned}$$

Nadalje, $\forall x \in \mathbb{R}^p$ irreducibilna greška je

$$L_x(f) = E[\underbrace{(Y - f(x))^2}_{\epsilon^2} | X=x] \stackrel{(1.10)}{=} \sigma^2,$$

te

$$L(f) = E[(Y - f(x))^2] = \sigma^2.$$

na to me nužno utjecati.

ϵ predstavlja onaj dio info od Y koji nije sadržan u X .

(1.3.1) Metoda k najbližih susjeda (k-nearest neighbors) → kNN [6]

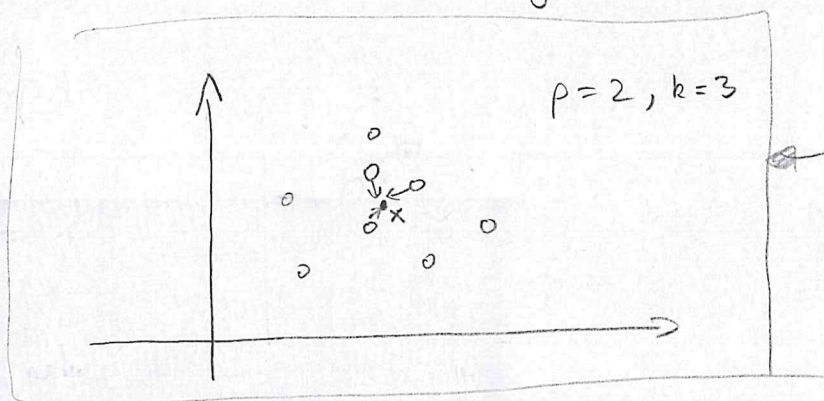
Za $k \in \{1, \dots, m\}$ fiksno,

$$\hat{f}_k(x) = \frac{1}{k} \sum_{x^{(i)} \in N_k(x)} y_i, \quad x \in \mathbb{R}^p, \quad (1.11)$$

pri čemu je

$N_k(x)$ = skup od k točaka iz

$\mathcal{T}_x := \{x^{(1)}, \dots, x^{(m)}\}$ koje su najbliže točki x

$\hat{f}_3(x)$ je prosjek vrijednosti y -a za 3 najbliža susjeda od x u $\mathcal{T}$

Uop:

(i) neparametarski pristup - $\hat{f}_k(x)$ direktno procjenjuje

$$f^*(x) = f(x) = \mathbb{E}[Y | X=x] \quad [\text{jedini zahtjev je da je } f \text{ dovoljno glatka}]$$

(ii) Hiperparameter (k) kontrolira "kompleksnost" metode (tj., "fleksibilnost" od $\hat{f}_k$), npr.

• $k=1 \Rightarrow \hat{f}_1(x^{(i)}) = y_i, \forall i=1, \dots, m$!
("overfitting" jer $L_{\mathcal{T}}(\hat{f}_1) = 0$)

• $k=m \Rightarrow \hat{f}_m(x) = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m y_i = \bar{y}, \forall x \in \mathbb{R}^p$!
 $N_m(x) = \mathcal{T}_x$ ("underfitting")

(iii) u praksi, k odabiremo unakrsnom validacijom.
(kasnije)

7

1.3.2 Linearna regresija

Pretpostavljamo da je za neki $\beta = (\beta_0, \dots, \beta_p) \in \mathbb{R}^{p+1}$,

$$f(x) = E[Y | X=x] = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_p x_p, \quad (1.12)$$

$=: f_{\beta}(x)$

za sve $x = (x_1, \dots, x_p) \in \mathbb{R}^p$, a β procjenjujemo npr. metodom
najmanjih kvadrata $\rightarrow \hat{\beta} = (\hat{\beta}_0, \dots, \hat{\beta}_p)$, te

stavimo

$$\hat{f}(x) = \hat{\beta}_0 + \hat{\beta}_1 x_1 + \dots + \hat{\beta}_p x_p, \quad x \in \mathbb{R}^p.$$

Nap-1

(i) parametarski pristup - pretpostaviti smo da
je $f \in \mathcal{F}_{\beta} = \{ f_{\beta} : \beta \in \mathbb{R}^{p+1} \}$ pri čemu
je broj parametara $(p+1)$ končan.

(ii) metoda ima smisla: kada (1.12) ni
približno ne vrijedi $\rightarrow$ aproksimiramo f
sa f -jom iz $\mathcal{F}_{\beta}$.

$\rightarrow$ uvodno - predavanje. pdt
(kNN vs. lin. regresija)

1.4 Odnos između pristranosti i varijance (!)
 (bias - variance trade off) → (BVT)

[najveća stvar kada govorimo o predikciji!]

[terminologija koju ćemo koristiti stalno]

Pretp. da je kao u (1.10),

$$Y = f(X) + \epsilon.$$

Ako posmatramo $\hat{f} = \hat{f}(T)$ gdje je T slučajni uzorak, $\hat{f}$ postaje slučajna f -ja,

a $L_X(\hat{f})$ i $L(\hat{f})$ slučajne varijable.

Prop. 1.11 (BVT)

Ako je $L(y, \hat{y}) = (y - \hat{y})^2$, $\forall x \in \mathbb{R}^p$ vrijedi:

$$E_T[L_X(\hat{f})] = \sigma^2 + \text{Var}_T(\hat{f}(x)) + (E_T[\hat{f}(x)] - f(x))^2 \quad (1.13)$$

irreducibilna greška + varijanca + pristranost² (bias)

"očekivana testna greška u x "

"reducibilna greška" [odj je to smanjiti]

Nap. 1
 (i) E_T predstavlja očekivanje u kojem slučajnost dolazi od T .

(ii) (1.13) $\Rightarrow E_T[L(\hat{f})] = \int_{\mathbb{R}^p} E_T[L_X(\hat{f})] P_X(dx)$ (1.6) + FUBINIJEV TR.

(10) $\forall g: \mathbb{R}^p \rightarrow \mathbb{R} ; \forall x \in \mathbb{R}^p,$

$$\begin{aligned}
 L_x(g) &= \mathbb{E}[(Y - g(X))^2 \mid X=x] = \mathbb{E}[(f(x) - g(x) + \varepsilon)^2 \mid X=x] \\
 &= \mathbb{E}[(f(x) - g(x))^2 + (f(x) - g(x))\varepsilon + \varepsilon^2 \mid X=x] \\
 &= (f(x) - g(x))^2 + (f(x) - g(x)) \underbrace{\mathbb{E}[\varepsilon \mid X=x]}_{= \mathbb{E}[\varepsilon] = 0} + \underbrace{\mathbb{E}[\varepsilon^2 \mid X=x]}_{= \mathbb{E}[\varepsilon^2] = \sigma^2} \\
 &= (f(x) - g(x))^2 + \sigma^2
 \end{aligned}$$

(20) $\forall x \in \mathbb{R}^p,$

$$\mathbb{E}_T[L_x(\hat{f})] \stackrel{(10)}{=} \sigma^2 + \mathbb{E}_T[(f(x) - \hat{f}(x))^2]$$

$\downarrow$
 ozn. s T
 $\downarrow$
 $= \mathbb{E}_T[\hat{f}(x)]$

$$\begin{aligned}
 &= \sigma^2 + \mathbb{E}_T[(f(x) - \mathbb{E}_T[\hat{f}(x)])^2] \\
 &\quad + \underbrace{(f(x) - \mathbb{E}_T[\hat{f}(x)])}_{\text{konstanta}} \underbrace{\mathbb{E}_T[(\mathbb{E}_T[\hat{f}(x)] - \hat{f}(x))]}_{= 0} \\
 &\quad + \mathbb{E}_T[(\mathbb{E}_T[\hat{f}(x)] - \hat{f}(x))^2]
 \end{aligned}$$

$$= \sigma^2 + \underbrace{(f(x) - \mathbb{E}_T[\hat{f}(x)])^2}_{\text{pristavek}^2} + \text{Var}_T(\hat{f}(x))$$

Tipično, kako kompleksnost metode raste, pristranost $\hat{f}$ se smanjuje, a varijanca poraste.

Pr. 1 u kNN metodi,

(i) ako je $k=1, \forall x \in \mathbb{R}^p$,

$$\hat{f}(x) = f(X^{(1)}) + \epsilon \quad (1.14)$$

→ za veliki n (pod nekim ujetima),

$$\hat{f}(X^{(1)}) \approx f(x), \text{ g.s.} \quad (1.15)$$

te

$$E_T[\hat{f}(x)] \approx f(x) + E[\epsilon] = f(x)$$

i

$$\text{Var}_T[\hat{f}(x)] \approx 0 + \text{Var}(\epsilon) = \sigma^2$$

⇒ ako je n velik i σ ne premalen, imamo

malu pristranost i veliku varijancu

(dodatni oči ϵ -a u (1.14)

(ii) ako je $k=n, \forall x \in \mathbb{R}^p$,

$$\hat{f}(x) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n f(X^{(i)}) + \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \epsilon_i,$$

JZVB

→ za veliki n ,

$$\hat{f}(x) \approx E[f(X)] + E[\epsilon]$$

$$= E[f(X)] \quad \text{g.s.}$$

ista konstanta $\forall x \in \mathbb{R}^p$!

te $E_T[\hat{f}(x)] \approx E[f(X)],$

i $\text{Var}_T[\hat{f}(x)] \approx 0$ [ne heuristički!]

$\Rightarrow$ Za veliki n , ako f nije konstantna f -je, imamo L

velika pristranost i mala varijanca

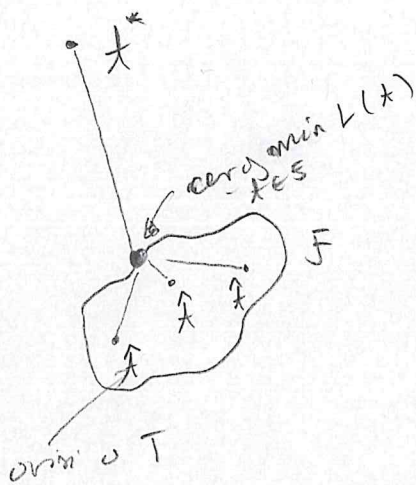
jer $f(x)$ procjenjujemo
konstanti: sk $f(x^{(i)})$

Nop-1 BVT je fundamentalna stvar u stat. učenju
(kada govorimo o predikciji), i javlja se
bez obzira na izbor A -je L .

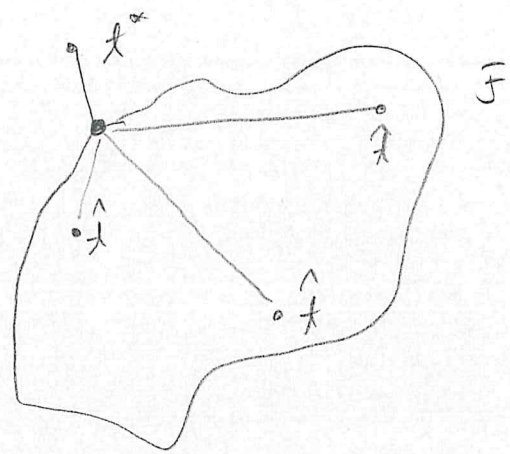
$$L(\hat{f}) = L(f^*) + (L(\hat{f}) - L(f^*))$$

$$= \underbrace{L(f^*)}_{\text{ireducibilna greška}} + \underbrace{(L(\hat{f}) - \inf_{f \in \mathcal{F}} L(f))}_{\text{greška procjene ("varijanca")}} + \underbrace{(\inf_{f \in \mathcal{F}} L(f) - L(f^*))}_{\text{greška aproksimacije ("pristranost")}}$$

Intuitivno,

velika pristranost
mala varijanca

mala pristranost
velika varijanca

$\rightarrow$ uvodno predavanje pet (Odnos između pristranosti i varijance.)